

Handläggare
Lars-Ingmar Olsson
Gemensamt verksamhetsstöd
lars-ingmar.olsson@mau.se

Justitiedepartementet

Remissyttrande över betänkandet av utredningen om en förbättrad process för säkerhetsprövningar (SOU 2024:88)

Malmö universitet har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss och vill härmed framföra följande synpunkter.

Malmö universitet ser positivt på en lagreglering av säkerhetsprövningsprocessen och välkomnar flertalet av utredningens förslag. Med tanke på den ökade säkerhetsnivån i landet är det av största vikt att dessa processer fungerar och genomförs på ett rättssäkert och förutsägbart sätt för att skydda Sveriges säkerhet.

7.5.4 Lagreglering om vilka personliga förhållanden som grundutredningen bör omfatta (särskilt om anknytning till utlandet)

Malmö universitet instämmer i utredarens förslag vad gäller att en helhetsbedömning ska göras huruvida den prövade kan antas vara lämplig från säkerhetssynpunkt. Malmö universitet ställer sig även positivt till att det förtydligas vilka områden som ska ligga till grund för utredningen.

Förteckningen över vad som föreslås ska ingå i grundutredningen utgår i stora delar från Säkerhetspolisens vägledning och från gällande rättspraxis. Lagstiftaren bör, utöver kodifieringen av rättspraxis även fokusera på och förtydliga hur omständigheterna ska *värderas*, för att minska risken att olika myndigheter kommer fram till skilda bedömningar i lika fall. Det är viktigt att framhålla behovet av tydlighet i hur ett visst resultat gällande till exempel utlandsanknytning ska värderas i förhållande till vilken anställning som är aktuell. Exempelvis bör inte det förhållande att en arbetssökande/arbetstagare äger en fastighet i ett visst land leda till ett negativt beslut för den enskilde om denna omständighet inte utgör en sårbarhetsfaktor för den aktuella tjänsten. En bristande tydlighet kan resultera i att personer med härkomst från andra länder missgynnas.

Utredaren menar att syftet med säkerhetsprövningar inte är att utesluta personer med utländskt medborgarskap eller anknytning till utlandet. I likhet med utredaren vill Malmö universitet understryka att bedömningar inte får göras slentrianmässigt eller på ett diskriminerande sätt.

Det är inte fel i sig att arbetsgivare utgår ifrån en lista på länder med säkerhetsrisk eftersom det kan finnas uppenbara skäl att vara försiktig. Detta kan förvisso medföra en typ av särbehandling men utgör inte automatiskt diskriminering. Det

rör sig däremot om strukturell diskriminering om personer med anknytning till dessa länder aldrig kallas till intervju eller anställs på grund av att det måste göras säkerhetsprövning. Diskrimineringslagen innehåller viktiga verktyg för att bland annat motverka diskriminering på arbetsmarknaden. Malmö universitet vill därför framhålla vikten av aktiva åtgärder, även vid uppföljning av rekryteringsprocesser där säkerhetsprövningar är aktuella.

8.3.3 Motivering av säkerhetsprövningsbeslut

Malmö universitet tillstyrker förslaget om att den prövade som får ett beslut gällande säkerhetsprövning som går denne emot ska kunna få en skriftlig motivering till beslutet. En skriftlig motivering är avgörande för att den enskilde ska kunna förstå grunderna för beslutet och vid behov kunna överklaga det. Detta ökar transparensen och rättssäkerheten i processen och säkerställer att beslut fattas på objektiva och sakliga grunder.

9 Avstängning av statligt anställda

Utredaren har föreslagit att det införs en bestämmelse om att en arbetstagare får stängas av från arbetet under en skälig utredningstid om det framkommit omständigheter som kan antas leda till att arbetstagaren vid en omprövning, enligt säkerhetsskyddslagen, inte längre bedöms lämplig från säkerhetssynpunkt att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten.

Malmö universitet ser positivt på en möjlighet att stänga av statligt anställda arbetstagare med beaktande av säkerhetsskyddslagen och att detta sker med bibehållen lön och andra anställningsförmåner. Samtidigt vill universitetet framhålla att en sådan avstängning endast ska kunna användas under vissa förutsättningar, eftersom åtgärden är mycket ingripande för den enskilde och kan påverka arbetsplatsen negativt.

10 Överprövning av säkerhetsprövningsbeslut

Malmö universitet tillstyrker förslaget om att säkerhetsprövningsbeslut ska kunna överprövas. Den svenska arbetsmarknaden bör präglas av transparens och likabehandling och arbetssökande ska kunna förvänta sig en objektiv behandling vid rekryteringar. Förslaget rörande möjlighet att överpröva ett säkerhetsbeslut är välkommet och kommer att stärka rättssäkerheten och förutsägbarheten för både individer och arbetsgivare. Genom att införa en möjlighet till överprövning säkerställs att beslut granskas noggrant och att eventuella felaktigheter kan korrigeras, vilket ökar förtroendet för säkerhetsprövningsprocessen.

Tillsätt en kompletterande utredning

Utredaren uppger att det saknats tid och resurser att för att utreda förslaget om överprövning av säkerhetsprövningsbeslut till fullo. Bland annat har utredaren angett att det saknas en bedömning gällande omfattningen av dessa ärenden. Malmö universitet föreslår att regeringen tillsätter ett kompletterande uppdrag för att noggrant utreda överprövningsinstansen och handlägningsreglerna. Detta bör ges hög prioritet.

11.5.1 Överklaganden av säkerhetsprövningsbeslut ska prövas av en särskild nämnd

Malmö universitet anser att utredarens underlag är gediget i fråga om överprövning ska genomföras i nämnd eller domstol. Universitetet välkomnar dock ett kompletterande utredningsuppdrag för att säkerställa att Sverige uppfyller Europakonventionens krav på en rättvis rättegång. Malmö universitet kan se att en domstolsprocess, enligt rättegångsbalken, medför fördelar i detta sammanhang så som möjlighet till muntlig förhandling inför lagfarna domare och att vittnen kan kallas. Detta säkerställer att relevanta aspekter av ärendet beaktas och att beslut fattas på en objektiv grund. Även i en domstolsprocess gällande överklagande av säkerhetsprövningsbeslut ska rättens ordförande kunna besluta att förhandling ska hållas inom stängda dörrar. Genom att överprövningen sker i domstol stärks förtroendet för säkerhetsprövningsprocessen och rättssystemet i stort. Därtill vill universitetet påpeka vikten av att överprövningsinstansen ges tillräckliga resurser och kompetens för att hantera ärenden på ett rättssäkert och skyndsamt sätt.

Beslut

Rektor beslutar att ställa sig bakom detta yttrande. Beslut i detta ärende har fattats av rektor Mia Rönnmar efter föredragning av arbetsrättsjurist Ana Süssner Rubin. I beredningen av universitetets remissyttrande har även säkerhetschef Lars-Ingmar Olsson samt docent och universitetslektor Sayaka Osanami Törngren vid Malmö universitet deltagit.

Närvarande vid beslutet finns i särskild förteckning.

Mia Rönnmar

Rektor

Expedieras

Justitiedepartementet